

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

# Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl/pro](http://www.cedar.nl/pro)).

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.*

[info@boomamsterdam.nl](mailto:info@boomamsterdam.nl)  
[www.boomuitgeversamsterdam.nl](http://www.boomuitgeversamsterdam.nl)

## Mijn dierbare strohalm

Menig psychoanalytisch proces laat zich beschrijven als het zich moeizaam, met horten en stoten, en nooit zonder pijn, ontvouwen van een verhaal. Dat verhaal is nooit af, hangt met haken en ogen aaneen, zit vol gaten, springt van de hak op de tak en slaat dikwijls nergens op. Maar in al zijn wankelheid biedt het een onmisbaar houvast. Hoe grillig het ook is en hoe weinig greep ik er ook op krijg, ik grijp me er gretig aan vast. Mijn verhaal is mijn dierbare strohalm. En geldt deze «narratieve gehechtheid» niet evenzeer voor de neurotische fantasiewereld als voor de psychotische waanconstructies? Gaat het niet telkens, alle diagnostische varianten even terzijde latend, om narratieve weefsels die juist iets als een psychische structuur genereren en daardoor een verhouding tot de ander en de wereld mogelijk maken?

Fantasie kunnen we in bepaalde opzichten tegenover de werkelijkheid plaatsen, maar niet tegenover de psychische waarheid, die er juist de meest waarachtige bron van is. Verschillende psychoanalytische modellen laten zien hoe het mensenkind zich in zijn schoorvoetende toenadering van de raadselachtige werkelijkheid in het beste geval geïnspireerd weet door zijn en anderen — onbewuste — fantasieën. Een pure ruwe werkelijkheid die gespeend is van elke fantasmatische doordringing is immers onvoorstelbaar. Wat niet fantasmatisch gedragen is, is psychisch ondraaglijk. De wereld wordt slechts wonderlijk als we hem, zoals Alice, fantasmatisch te lijf gaan. En een wereld die daar dan ook nog voor openstaat, verhoogt de kansen op de ontwikkeling van een mentaal apparaat dat te denken geeft en dat op zijn beurt openstaat voor de werkelijkheid.

Niet elk verhaal echter is even heilzaam of psychisch leefbaar. Verhalen kunnen ook bedreigend, beangstigend, onheilspellend zijn. Ik kan me vastgrijpen aan mijn verhaal, maar mijn verhaal kan me, omgekeerd, ook in zijn greep houden. Mijn verhaal kan een venster zijn op de wereld, maar het kan me ook van de wereld afzonderen. Mijn eigen verhaal kan zich ook tegen mij keren, terwijl ik toch niet anders kan dan het koesteren als mijn meest eigen schuilplaats. De patiënten in onze analytische spreekkamers lijden onder hun verhaal. Zij willen hun verhaal kunnen volhouden, het begrijpen, of desnoods op een ander verhaal komen. Het psychoanalytische proces genereert verhalen maar breekt ze ook open en acht ze in zekere mate voor herziening vatbaar. Hoe dan ook, *een* verhaal hebben we nodig. Ook de waan kunnen we begrijpen als de ultieme poging om het ontbreken van een fantasmatische

narrativiteit alsnog op te vangen. Zoals een psychoticus niet zonder zijn waan kan, zo hebben we allemaal onze fantasma's nodig.

Psychoanalytici en psychoanalytisch psychotherapeuten zijn geen fantasien en zij hebben respect voor de werkelijkheid, maar bestaansrecht geven aan het fantasma behoort volgens mij — precies daarom — tot de kern van de psychoanalytische ethiek. De gerichtheid op de onbewuste psychische realiteit verleent de psychoanalytische ethiek haar specifieke coloriet.

*Michel Thys*

► *Bestuurswisseling*

In deze vijftiende jaargang hebben recent twee bestuursleden het Tijdschrift verlaten nadat zij de maximale periode van tweemaal vier jaar doorliepen. Beiden hebben op eigen wijze bijgedragen aan het gemeenschappelijke psychoanalytische tijdschrift voor het Nederlands taalgebied.

Jan Rübsaam vertegenwoordigde sinds januari 2001 de Nederlandse Vereniging voor Psychoanalytische Psychotherapie en bekleedde de functie van penningmeester. Dit deed hij met grote zorgvuldigheid en veel verve. Behalve dat hij goede zorg droeg voor de stichtingskas en deze ruim gevuld in handen van zijn opvolger gaf, was zijn stem ook in andere bestuurs-aangelegenheden steeds overtuigend te horen. Dank voor je inspanningen Jan.

Ook prof. dr. Gaston Cluckers heeft zijn bestuursmandaat namens de Vlaamse Vereniging voor Psychoanalytische Therapie moeten beëindigen. Sinds juni 2001 was hij toegewijd bestuurslid en leverde hij met zijn brede deskundigheid, wijsheid en kenmerkende humor een waardevolle bijdrage aan de bestuursploeg. Daarnaast droeg hij ook als auteur verschillende malen zijn steentje bij aan zeer leeswaardige artikelen. Ook Gaston danken we van harte!

Het stichtingsbestuur verwelkomt graag de nieuwe bestuursleden wier kandidatuur door hun voorgangers werd ondersteund, en wenst hun een boeiende tijd bij het Tijdschrift: Lut De Rijdt voor de vvpt en Joost Fransen voor de nvpp. We waarderen hun bereidheid om de bestuursploeg te versterken zeer en het bestuur kijkt in vertrouwen uit naar een vruchtbare samenwerking met hen.

*Johanna Kessler, voorzitter*